

**Музей історії
професійно-технічної освіти
м. Києва**

Київ-2010р.

Музей історії професійно-технічної освіти м. Києва створений у 2007 році з ініціативи ветеранів професійно-технічної освіти та за підтримки Всеукраїнської Асоціації працівників професійно-технічної освіти. У листопаді 2007 року музей був зареєстрований Головним управлінням освіти і науки м. Києва (реєстраційне свідоцтво №11-171) як науково-дослідницький і культурно-просвітницький заклад.

Головним завданням музею є поглиблене вивчення та пропаганда історії професійно-технічної освіти, яка у 2010 році буде відзначати своє 70-річчя.

Експозиції музею висвітлюють життя і діяльність державної системи професійно-технічної освіти, роботу тисяч педагогів, майстрів виробничого навчання, наставників та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які своєю подвижницькою працею сяяли добре, мудре і вічне на нашій землі і прекрасно усвідомлювали, що найважливіше у вихованні підростаючого покоління – це вдячність і пам'ять, що тільки розбуджене серце здатне творити добро, цінувати традиції наших попередників, любити батьків і рідну землю.

Створенню музею передувала велика підготовча та пошукова робота, яку здійснювали працівники та учні професійно-технічних училищ м. Києва. Ще в 70-х рр. минулого століття музеї трудової і бойової слави наших попередників були створені і працювали в ПТУ №№ 1, 4, 7, 17, 16, 21, 40, 43, 45 та інших навчальних закладах м. Києва і області.

У 1979 році на базі Професійно-технічного училища №38 спільними зусиллями ветеранів, учнів і працівників профтехучилищ був створений перший Музей історії професійно-технічної освіти м. Києва.

Велику і плідну роботу зі створення музею проводили ветерани професійно-технічної освіти: Гілецький В.Д., Івановський Н.Т., Ситнікова А.М., Лещенко І.А., Лузан П.К., Бушняк Г.Т., Елісеев І.А., Курочка А.А., Боженко О.С., Коваленко П.І. та інші.

Ініціатором і організатором роботи зі створення музею була заступник начальника Київського міського управління професійно-технічної освіти Самсонова Євгенія Павлівна.

За роки своєї діяльності Музей користувався великою популярністю не лише серед учнів і працівників професійно-технічної освіти, але й серед учнів загальноосвітніх шкіл м. Києва. Щорічно його відвідували тисячі учнів і педагогічних працівників. Він був справжнім навчально-методичним центром з відродження в учнівській молоді почуття національної гідності та прагнення пізнавати історію рідного краю, духовну культуру, звичаї, ремесла та традиції наших попередників.

На початку 90-х рр. професійно-технічна освіта опинилася на роздоріжжі, до старих проблем додавалися нові. Міністерство освіти України та органи місцевої влади професійно-технічній освіті належної уваги не приділяли.

Під державними гаслами «реструктуризації і оптимізації мережі профтехучилищ» навчальні заклади закривалися, соціальна база навчальних закладів майже не фінансувалася. Музей історії професійно-технічної освіти був закритий, а його експозиції знищені. Такою ж була і доля більшості музеїв, які до 90-х рр. діяли в навчальних закладах ПТО м. Києва.

Відродження Музею історії профтехосвіти м. Києва було розпочато у 2005 році на базі Музею історії Київського вищого професійного училища будівництва і автотранспорту.

Сьогодні в музеї облаштовано три експозиційних зали (пл. 150 м².), у яких представлено більше 2 тис. експонатів, які розповідають про історію та розвиток професійно-технічної освіти в м. Києві починаючи з другої половини ХІХ ст.

У музеї щорічно оформляються і демонструються тематичні виставки, які значно доповнюють експозиції музею.

Огляд музею розпочинається з експозицій дореволюційного періоду і створення у м. Києві перших ремісничих шкіл.

У другій половині ХІХ ст. бурхливий розвиток промисловості в Російській імперії потребував збільшення працівників з високим рівнем професійних знань. У березні 1888р. уряд тодішньої Російської держави (до якої входила і Україна) прийняв перший нормативний документ,

Експозиція музею

що визначав становлення і розвиток професійно-технічної освіти «Основні положення про промислові училища». Та продекларувавши програму розвитку професійної підготовки робітничих кадрів, держава не надавала необхідної матеріальної допомоги для створення професійних навчальних закладів, а перекладала основний тягар у їх заснуванні та плечі земств, міських громад, різних добровільних товариств і організацій та окремих осіб, насамперед, пов'язаних із виробництвом.

У 1896 році з ініціативи Голови Купецького товариства м. Києва М.І. Чоколова та активної участі відомих підприємців М.П. Дехтярова та М.А. Терещенка у м. Києві був створений спеціальний фонд «Товариство поширення комерційної освіти», який протягом багатьох років опікувався розвитком професійної освіти м. Києва. Для заснування та утримання першої торгівельної школи у м. Києві меценат М.А. Терещенко пожертвував 100 тис. крб.

Ось перші професійні навчальні заклади у м. Києві, які навчали дітей професії:

- Ремісничка школа Київського благодійного товариства, відкрита в 1869 році;
- Залізничне училище для підготовки фахівців для обслуговування Південно-Західної залізниці (нині це вище професійне училище залізничного транспорту ім. В.І. Кудряшова), відкрите у 1870 році при Головних майстернях Південно-Західної залізниці у м. Києві;

Експозиція музею

- У 1874 році на благодійні кошти киян було відкрите Ремісниче училище на Подолі по вул. Ігорівській №14 (нині це Вище професійне училище водного транспорту) – архівна довідка про духовний заповіт київського купця Г.І. Котляревського експонується в Музеї.
- У 1887 році на благодійні кошти мецената Миколи Артемовича Терещенка була відкрита на Подолі Чоловіча торгівельна школа, а 10 січня 1899 року - перша жіноча торгівельна школа (нині це Вище комерційне училище Київського національного торговельно-економічного університету)

У листопаді 1903 року на благодійні кошти та за ініціативою Стефана та Василя Кульженків у м. Києві була відкрита перша школа друкарської майстерності, яка через декілька років стала гордістю Міської управи (нині це Київське вище професійне поліграфічне училище)

1912 року в м. Києві була відкрита Київська річна школа на Подолі (згодом ТУ №2)

Міністерство народної освіти Російської імперії у 1916 році ініціювало проект реформи професійної освіти, яким передбачалося створити самостійну багатоступеневу систему професійної освіти, для «надання широким народним масам можливостей здобувати практичні знання, розвивати свої здібності, знайти місце для застосування своїх знань у техніці та ремеслах». Однак реформа не відбулася, йшла Перша світова війна.

Події Першої світової війни 1914-1918рр., революційні події 1817-1918рр., виснажлива громадянська війна, наполеглива боротьба за державність України повністю зруйнували систему професійної підготовки робітничих кадрів на території колишньої Російської імперії. На теренах України змінювалися влади та уряди, кожен з яких намагався провадити власну освітню політику, у тому числі й у галузі професійної освіти. Протягом 1917-1920рр. різними урядами, які управляли Україною, не вдалося ні створити національну систему професійної підготовки робітничих кадрів, ні організувати управління існуючою системою.

Професійна школа створювалася в тяжкі роки економічної кризи і розрухи 20-х рр., після закінчення громадянської війни і встановлення радянської влади на Україні. У витоків радянської професійно-технічної освіти стояли видатні політичні діячі і педагоги того часу: В.І. Ленін., А.В. Луначарський., Н.К. Крупська., А.С. Макаренко., М.Н. Покровський., О.Ю. Шмідт.

В.І. Леніним було підписано більше 20 декретів і постанов Радянського уряду, які стосувалися професійної підготовки робітничих кадрів.

У 20-х рр. найбільш розповсюдженою на контрольованих радянською владою територіях були показові майстерні школи робітничої молоді, школи-клуби, які створювалися на великих підприємствах.

У 1920-1921 рр. при активній участі комсомолу був створений новий тип навчальних закладів – школи фабрично-заводського учнівства (ФЗН), які стали основною формою професійної підготовки робітничих кадрів.

У музеї експонуються документи, фотографії 20-х рр., історичні свідчення про перших випускників шкіл ФЗН та про створення у м. Києві перших фабрично-заводських шкіл на заводі Гретера і Криваника (завод «Більшовик») заводі «Арсенал», Південноросійському машинобудівному заводі («Ленінська кузня»).

У 1921 році була створена школа ФЗН на заводі «Арсенал» (згодом РУ-5, ПТУ-14)

У 1921 році за ініціативи комсомольців Шулявського району була створена школа ФЗН №1 на заводі Гретера і Криваника (завод «Більшовик»), згодом – РУ-1,

ПТУ-40 (нині Відокремлений структурний підрозділ Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова "Вище професійне училище").

У 1922 році на базі Білоцерківського заводу сільськогосподарських машин була відкрита школа ФЗН (згодом РУ-13, ПТУ-5)

У травні 1923 року на базі Південноросійського машинобудівного заводу (з 1924 року – завод «Ленінська кузня») була створена школа ФЗН, згодом РУ-5, ПТУ-43 (нині Міжрегіональне вище професійне училище зв'язку м. Києва).

Наприкінці 1922 року у м. Києві і на Київщині діяло 12 шкіл ФЗН, 13 професійних шкіл та 13 сільськогосподарських шкіл. В експозиції представлені документи і фотографії, які розповідають про учнів та їхніх наставників у 20-х рр. та перших випускників шкіл ФЗН. Серед них фото випускника школи ФЗН №1 Курбанова В.П., який був директором заводу «Більшовик» у 1937-1953рр.

З 1929 року і впродовж 30-х рр. у м. Києві, як і у всій державі, відбувався процес «уніфікації системи професійно-технічної освіти» і запроваджувалася єдина система професійно-технічної освіти та єдині типи навчальних закладів.

Постановою Уряду СРСР від 30 березня 1922 року «Про школи фабрично-заводського учнівства» передбачалося передати заклади професійної освіти «у підпорядкування органів промисловості та збереження за Народним комісаріатом освіти загального керівництва і контролю за школами ФЗН в навчальній галузі.

У 30-х рр., окрім тих училищ, які функціонували у м. Києві та Київській області, на базі великих підприємств відкриваються нові школи фабрично-заводського навчання.

У 1929 році на базі заводу «Фізик-хімік» (нині завод ім. Петровського) була створена школа ФЗН, в подальшому РУ-1, ПТУ-1 (нині Київський професійний ліцей «Політехнік»). В експозиції виставлені фотографії учнів та працівників, копії документів про закінчення навчального закладу.

У 1930 році на базі Київського деревообробного комбінату відкрита школа ФЗН №23, в подальшому РУ-11, ПТУ-16 (нині Київське вище професійне училище деревообробки).

У 1931 році на базі Київського м'ясокомбінату відкрита школа ФЗН (згодом ТУ-15, ПТУ-17).

У 1939 році на базі Київського комбінату коопутворення громадського харчування відкрита школа ФЗН.

З довоєнних випускників РУ та шкіл фабрично-заводського навчання м. Києва та області за мужність і героїзм, проявлені у роки Великої Вітчизняної війни, 18 випускників були нагороджені найвищими нагородами радянської держави з присвоєнням звання Героя Радянського Союзу, а випускник РУ-5 заводу «Арсенал» Бондаренко Михайло Захарович та випускник ПТУ-5 м. Біла Церква Попович Павло Романович були двічі удостоєні звання Героя Радянського Союзу. В експозиції музею представлені фотопортрети таких випускників закладів ПТО, що стали Героями Радянського Союзу:

1. Кондратович Микита Улянович – випускник школи ФЗН заводу «Арсенал»;
2. Хлуд Борис Олексійович – випускник школи ФЗН заводу «Арсенал»;
3. Улянов Віталій Андрійович – випускник школи ФЗН заводу «Арсенал»;
4. Печений Микола Миколайович – випускник школи ФЗН заводу «Ленінська кузня»;
5. Миронов Сергій Іванович – випускник школи ФЗН заводу «Ленінська кузня»;
6. Лисенко Іван Йосипович – випускник школи ФЗН-1 заводу «Більшовик»;
7. Кошм'як Георгій Данилович – випускник школи ФЗН-1 заводу «Більшовик»;

8. Кудряшов Володимир Ісідорович – випускник Залізничного училища №1;
9. Соколов Анатолій Михайлович – випускник Залізничного училища №1;
10. Кулаков Микола Михайлович – випускник Залізничного училища №1;
11. Решетєлев Іван Іванович – випускник школи ФЗН Залізничного училища №1;
12. Киселенко Петро Євдокимович – випускник школи ФЗН;
13. Радченко Василь Дмитрович – випускник школи ФЗН;
14. Кошман Кирило Якимович – випускник торгової школи ФЗН;
15. Хвоя Микита Федорович – випускник школи ФЗН Залізничного транспорту;
16. Дем'яновський Сергій Григорович – випускник школи ФЗН;
17. Потопальський Андрій Дмитрович – випускник школи ФЗН Залізничного транспорту;
18. Івашина Іван Вакулович – випускник школи ФЗН.

Цього високого звання було удостоєно понад 700 випускників шкіл ФЗН та ремісничих училищ Радянського Союзу.

З навчальних закладів трудових резервів м. Києва та Київщини вийшла ціла плеяда людей, які були відомі не лише в м. Києві, але й у всій державі: відомі воєначальники, вчені, артисти, лауреати Державних премій, народні художники, письменники, керівники навчальних закладів, заслужені будівельники, заслужені працівники професійно-технічної освіти. У 30-х рр. діюча галузева система професійної підготовки кваліфікованих робітників не забезпечувала повністю кваліфікованими кадрами постійно зростаючі потреби народного господарства в умовах значних економічних змін.

Тому в 1940 році вона була реформована і створена Державна система трудових резервів.

Експозиція 40-х рр. відкривається Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 жовтня 1940 року «О Государственных Трудовых Резервах». Відповідно до цього закону було створено три типи навчальних закладів: школи ФЗН з 6-місячним терміном навчання, ремісничі і залізничні училища з 2- і 3-річним навчанням. Усі учні знаходилися на повному державному утриманні. Система трудових резервів мала щорічно забезпечувати народногосподарський комплекс від 800 тис. до 1 млн. молодих кваліфікованих робітників. У Законі було чітко встановлено, що державні резерви робочої сили знаходяться в безпосередньому розпорядженні Ради Народних Комісарів СРСР і не можуть бути використані самостійно Наркоматами та підприємствами без дозволу уряду.

Для керівництва новою системою професійно-технічної освіти було створено Головне Управління трудових резервів при Раді Народних Комісарів СРСР.

У грудні 1940 року на Україні було створено 316 професійно-технічних навчальних закладів, у яких навчалось понад 130 тис. юнаків і дівчат, у тому числі у м. Києві 12 Ремісничих училищ, 32 школи ФЗН, у яких навчалось за 53-ма професіях понад 11 тис. 600 учнів.

Ровесниками нової системи професійної підготовки молоді у м. Києві були «Ремісниче училище №2 на заводі «Арсенал» (пізніше ПТУ-14) та школа ФЗН №23 при Дарницькому вагоноремонтному заводі (пізніше Залізничне училище №5, ПТУ-9 (нині Київський професійний ліцей транспорту).

Наприкінці травня 1941 року навчальні заклади трудових резервів м. Києва та області підготували і направили в народне господарство понад 6 тис. молодих кваліфікованих робітників. За роки війни училища і школи ФЗН підготували для народного господарства СРСР 2,5 млн. робітників.

Гортаючи сторінки історії розвитку і становлення професійно-технічної освіти м. Києва, відзначаємо, що її життя і діяльність були тісно переплетені з історією нашого народу, з її радісними та трагічними періодами.

В експозиціях музею представлені цікаві документи, фотоальбоми, перші нормативні документи, книги, речові свідчення історії, фотографії учнів, нагородні документи, які розповідають про становлення і розвиток державної системи трудових резервів у 1940-1941рр.

Велика Вітчизняна війна (1941-1945рр.) стала для профтехосвіти важким випробуванням на стійкість та міцність.

У липні 1941р. Рада Народних Комісарів СРСР прийняла рішення про евакуацію учнів і працівників профтехучилищ з європейської частини СРСР у глибокий тил.

Евакуація колективів ремісничих, залізничних училищ та шкіл ФЗН м. Києва проходила трьома колонами по 500 тис. чоловік в напрямках Харкова, Донецька, Ворошиловграда. Це відповідальне завдання було доручено працівникам ПТУ Труфанову В.О., Козицькому Т.М., Фількінштейну Т.М. 11 липня 1941 року колона евакуйованих (майже 2 тис. чоловік) вийшла з м. Києва. Колону замикав кінний обоз з 20 підвод. Евакуйовані рухалися через Бориспіль, Баришівку, Ахтирку у напрямку до м. Харкова, а з м. Харкова залізницею до місць евакуації – м. Курган та Західного Сибіру.

За 105 днів евакуації учні та працівники РУ і шкіл ФЗН пройшли пішки 330 км. та проїхали в товарних потягах 1810 км. Знаходячись у глибокому тилу, учні і працівники навчальних закладів профтехосвіти м. Києва працювали на фабриках і заводах, які випускали військову продукцію; ремонтували танки, паровози, літаки, вагони; виготовляли металорізальні верстати та озброєння для Червоної Армії; будували і зводили корпуси оборонних заводів, залізниць. Багато вихованців РУ і шкіл ФЗН з перших днів війни добровільно йшли на фронті Великої Вітчизняної війни і на рівні з батьками воювали з німецько-фашистськими загарбниками.

Безсмертні сторінки в історію нашої Вітчизни вписали вихованці трудових резервів в роки війни. За бойові і трудові подвиги в роки війни понад 20 тис. учнів і педагогічних працівників навчальних закладів трудових резервів були нагороджені орденами і медалями Радянського Союзу.

Попович П.Р

Бондаренко М.З

Івашина І.В

Кудряшов В.І

Ульянов В.А

У грізні роки воєнних випробувань тисячі учнів і працівників РУ та шкіл ФЗН нашого міста стали на захист Батьківщини. Багато вихованців навчальних закладів добровільно пішли на фронти війни.

З перших днів оборони м. Києва серед народних ополченців, які захищали столицю України, стояли на смерть сотні вихованців і працівників навчальних закладів трудових резервів. У чорні дні фашистської окупації Києва в складі Київського підпілля працювали випускник ФЗН №1 заводу «Більшовик» Віктор Гнатович Хохлов та випускник школи ФЗН залізничників Володимир Ісідорович Кудряшов.

У надзвичайно складних умовах підпільники вели агітаційно-пропагандистську роботу в Києві та області, здійснювали диверсійні акції на залізниці, визволяли від примусового вивезення до Німеччини тисячі юнаків та дівчат, шкодили ворогові всюди, де була можливість.

У липні 1942 року гестапо за допомогою місцевих запродавців вдалося напасти на слід підпілля і заарештувати більшу частину керівників та кинути їх до катівень гестапо. У катівнях підпільники виявили стійкість, мужність і героїзм.

У середині липня після страшних катувань заарештовані члени Київського підпільного міського комітету були розстріляні. Серед них: Віктор Гнатович Хохлов та Володимир Ісідорович Кудряшов.

За мужність і героїзм, проявлений у битві з фашистськими загарбниками, та за особливі заслуги в розвитку партизанського руху на Україні Указом Президії Верховної Ради СРСР від 02 травня 1945 року Кудряшову В.І посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У 1970 році професійно-технічному училищі №17, в якому до війни навчався В.І. Кудряшов, постановою уряду України було присвоєно його ім'я.

6 листопада 1943 року війська Першого українського фронту звільнили м. Київ від німецько-фашистських загарбників. Педагогічні працівники та учні шкіл ФЗН і Ремісничих училищ разом із киянами брали активну участь у відбудові зруйнованої столиці України. В кінці 1943 року з евакуації були відкликані 134 працівники довоєнних навчальних закладів трудових резервів, поверталися з евакуації випускники, педагогічні працівники РУ та шкіл ФЗН. У кінці 1943 року з евакуації повернулися: залізничне училище №1, школа ФЗН заводу «Арсенал», заводу «Більшовик», заводу «Ленінська кузня», РУ №№ 1, 3, 9, 10, школи ФЗН №№ 1, 2, 3, 6, 9, 10. З першого січня 1944 року ці школи і ремісничі училища відновили навчання. У навчальних закладах міста навчалось 2 тис. 816 учнів. Незважаючи на великі труднощі, які переживала країна у стані війни, уряд держави проявляв постійну турботу про навчальні заклади трудових резервів: учні отримували триразове харчування, одяг, взуття, більшість із них мешкали в обладнаних гуртожитках. Розпочалося відновлення і відбудова навчально-матеріальної бази профтехучилищ. Ще йшла війна, а у визволеному від

фашистських загарбників Києві з 1944 року відкривалися нові навчальні заклади трудових резервів.

Експозиції музею розповідають про те, що в 1944 році були відкриті нові навчальні заклади трудових резервів: школи ФЗН №14 (пізніше ПТУ-23), школа ФЗН №24 (пізніше ПТУ-24), школа ФЗН швейників (пізніше ПТУ-49), школа ФЗН-8 (пізніше ПТУ-27), Ремісниче училище №6 (пізніше ПТУ-39), школа ФЗН на базі комбінату «Хімволокно» (пізніше ПТУ-36), школа ФЗН №18 (пізніше ПТУ-26), школа ФЗН №13 (пізніше ПТУ-10) на заводі «Ленінська кузня», школа ФЗН №7 (пізніше ПТУ-6).

У серпні 1944 року у м. Боярка відкрився Будинок відпочинку для учнів навчальних закладів трудових резервів. Із березня 1945 року були відкриті навчальні заклади:

- школа ФЗН швейників (пізніше ПТУ-30)
- в травні РУ №14 (пізніше ПТУ-4) на базі Київського станкозаводу.
- в серпні Художньо-ремісниче училище №16 (ПТУ-5)
- у вересні Художньо-ремісниче училище №17 (ПТУ-21)
- у жовтні Спеціальне ремісниче училище №36 (пізніше ПТУ-7), в якому навчалися діти, батьки яких загинули під час війни.

Наприкінці 1944 року у м. Києві та на Київщині вже діяло 28 РУ та шкіл ФЗН, в яких навчалася 2 тис. 858 учнів, а в 1945 році навчалася вже 5 тис. 824 учні. Учні не лише навчалися професіям, але й отримували урядові завдання для виготовлення готової продукції для відбудови м. Києва та Київщини. Так, колективи навчальних закладів в навчальних майстернях виготовили 122 тис. металовиробів для відбудови залізничного мосту через р. Дніпро.

За дострокове виконання цього завдання колективам РУ №№ 2, 3, 5, залізничного училища №1 було оголошено подяку Уряду України, а учні РУ №2 Козловський Юрій і Кагарлицький Сергій були нагороджені медалями «За доблесний труд».

Учні Художньо-ремісничого училища №16 та Художньо-ремісничого училища №17 успішно працювали на відбудові вул. Хрещатик, театрів, кінотеатрів, храмів та будівель, що мали історичну цінність та водночас виконували роботи по реконструкції і відбудові приміщень навчальних закладів трудових резервів міста Києва. Велику допомогу навчальні заклади трудових резервів м. Києва надавали підприємствам і школам ФЗН Київщини з ремонту тракторів, комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки та передавали їм інструменти та металорізальні верстаки, які виготовлялися в навчальних майстернях РУ №№1, 3, 5, 2, 14, спеціальне РУ № 36.

У 1944-1946 роках велика увага в навчальних закладах приділялася заняттям з фізичної та військової підготовки. Так, лише з 1 січня по 1 липня 1945 року в профтехучилищах було підготовлено:

- 185 значкистів «Ворошиловський стрілець»;
- 1526 значкистів «Готовий до санітарної оборони»;
- 1867 значкистів «Противоповітряна оборона».

В експозиції музею знаходяться документи, фотографії, експонати, які висвітлюють роботу ремісничих училищ і шкіл ФЗН у післявоєнний період. Керівниками навчальних закладів трудових резервів, викладачами, майстрами виробничого навчання ставали випускники РУ і профтехшкіл та ветерани, які поверталися з війни.

Знайомлячись з експозиціями музею, можна прослідкувати, що історія профтехосвіти – це не тільки історія професійної підготовки кваліфікованих робітників, а ще й історія талановитої молоді, яка поєднувала навчання із захопленням спортом, художньою самодіяльністю, технічною творчістю, це історія безмежно відданих своїй справі людей, що виявляли перлини талантів.

Мірошніченко Є.С.

У квітні 1946 року був створений Ансамбль пісні і танцю Київського обласного управління трудових резервів, у якому брало участь близько 200 учнів РУ та шкіл ФЗН. У навчальних закладах м. Києва працювало 160 гуртків художньої самодіяльності (хорових - 15, драматичних - 12, народних інструментів - 9, літературних - 7 та 14 духовних оркестрів).

У жовтні 1947р. кращі колективи художньої самодіяльності м. Києва брали участь в урядовому концерті на сцені Великого Театру у Москві, присвяченому 30-річчю Жовтневої революції. Серед учасників концерту була і вихованка РУ №6, майбутня народна артистка СРСР, Герой України Євгенія Мірошніченко.

Найяскравішою постаттю серед випускників шкіл ФЗН є людина, яка віддала трудовим резервам більшу частину свого життя. Окремий стенд розповідає про життя і подвиг Героя Радянського Союзу Івашина Івана Вакуловича.

Івашина І.В.

Закінчивши в 1938 році школу ФЗН у м. Дніпро-дзержинську, Івашина І.В. з перших днів війни добровільно вступив до лав Червоної Армії, воював з німецькими загарбниками під Калугою, Воронежем, Єльнею, Старим Осолом, на Курсько-Орловській дузі. У жовтні 1943 року брав участь у битві за визволення м. Києва і був удостоєним звання Героя Радянського Союзу. Після звільнення столиці України брав участь у боях за звільнення Київщини, Корсунь-Шевченківського, Шепетівки, Старокостянтинова, Тернополя.

Наприкінці 1944 року старший сержант Івашина І.В. був направлений для навчання до Київського артилерійського училища. Але, після важкого поранення, був комісований за станом здоров'я і День Перемоги зустрів у м. Києві.

З жовтня 1945 року працював в РУ №2, РУ №6. У 1953 році закінчив Київський педагогічний інститут і працював у професійному училищі №21 до 2006 року. За багаторічну роботу в навчальних закладах профтехосвіти м. Києва багато сил і енергії віддавав розвитку та оновленню навчально-матеріальної бази профтехосвіти, патріотичному вихованню молоді. Своїм ставленням до виконання посадових і громадських обов'язків завжди був зразком і авторитетом для інженерно-педагогічних працівників та вихованців.

І.В. Івашина надавав велику допомогу у створенні Музею професійно-технічної освіти м. Києва, зокрема експозиції, присвяченій Великій Вітчизняній війні.

Окрема експозиція висвітлює періоди оборони в 1941 році та визволення в 1943 році м. Києва, участі у цій всенародній боротьбі учнів та випускників ПТО м. Києва. Серед експонатів представлені предмети Великої Вітчизняної війни, знайдені учнями ПТУ-21 під час пошукової роботи в р-ні Голосієва: солдатські каски (радянські і німецькі), фрагменти зброї (рушниць, гранат, німецьких кулеметних стрічок, патронів), фотографії учасників битви за оборону та

визволення м. Києва, ксерокопії документів, книги про Велику Вітчизняну війну, сувеніри, подаровані музею ветеранами війни.

До Книги Пошани працівників професійно-технічної освіти, що експонується в Музеї, занесені ветерани війни, які працювали у повоєнні роки в навчальних закладах профтехосвіти м. Києва:

- Бушняк Григорій Тихонович, заступник директора РУ №3 (ПТУ-32);
- Буряк Олександр Артемович, випускник РУ №3 в 1940 році, працівник обласного управління трудових резервів;
- Гілецький Валентин Дем'янович, нач. Київського обласного управління трудових резервів у 1967-1975рр.;
- Грабченко Михайло Дорофійович, заст. директора ПТУ-1;
- Захарченко Андрій Кононович, керівник оркестру народних інструментів Будинку культури ПТО м. Києва;
- Добровольський Георгій Миколайович, викладач БУ-2 (ПТУ-21), автор підручників і посібників з будівельної справи;
- Муляр Федір Трохимович, директор ПТУ-17;
- Лузан Павло Костянтинівич, директор РУ №2, ПТУ-14, комісар партизанського загону;
- Мельченко Михайло Михайлович, директор ПТУ-24 та ПТУ-21;
- Курочка Анастасій Андрійович, заст. директора ПТУ-22;
- Криницький Віктор Федорович, керівник фізвиховання ПТУ-27;
- Івановський Микола Тимофійович, заст. начальника Київського обласного управління трудових резервів;
- Сергієнко Іван Петрович, заст. директора Спец. РУ-36, ПТУ №7;
- Сопруновський Володимир Северинович – директор ТУ-2;
- Сікорський Альберт Іванович – викладач РУ-2, РУ-18, ПТУ-14;
- Хабаєв Володимир Павлович – заст. директора РУ-4, ПТУ-4;
- Земляний Макар Григорович – заст. директора РУ-14;

- Храновський Віктор Сергійович – вихователь ХРУ-17, який за мужність і героїзм у битві за звільнення Чехословаччини був нагороджений найвищим орденом «Золотою зіркою Чехословаччини».

Сторінка з Книги Пошани працівників професійно-технічної освіти

Ветерани війни – керівники училищ, викладачі, майстри виробничого навчання – добре усвідомлювали, що держава довірила їм найцінніше: понівечені війною долі дітей. Тому головним завданням для них було не лише дати бездоладним війною дітям перші професійні знання, але й обігріти, нагодувати, одягнути своїх вихованців, прищепити їм необхідні людські якості та допомогти гідно увійти у самостійне трудове життя.

Незважаючи на тяжкі умови повоєнного життя, система навчання і виховання учнівської молоді ремісничих училищ і шкіл ФЗН з кожним роком удосконалювалася, успішно виконувалися завдання з виховання молодого покоління робітничого класу.

В експозиціях музею представлені не лише фотодокументи, але й оригінали почесних грамот, дипломів, похвальних грамот, що демонструють успіхи в трудових досягненнях, у навчанні та громадсько-корисних роботах учнівських і педагогічних колективів профтехучилищ.

Серед експонатів особливу увагу відвідувачів привертають такі: скульптура учня ремісничого училища – 2 екзем. та художні картини учнів і майстрів виробничого навчання Художньо-ремісничого училища №17. Відвідувачі музею мають можливість прослухати записи спогадів ветеранів ПТО, мелодії комсомольських пісень, молодіжних воєнних маршів, мелодії українських народних пісень у виконанні народної артистки СРСР Євгенії Мірошниченко.

В експозиціях музею післявоєнних років значне місце відведено фізкультурно-спортивній роботі у навчальних закладах. Ще в липні 1943 року було створено Всесоюзне Добровільне спортивне товариство «Трудові резерви».

У 1945 році у м. Києві було створено 13 первинних осередків «ДСТ Трудові резерви», які охоплювали понад 1 тис. учн., а в кінці 1946 року членами «ДСТ Трудові резерви» Київщини було охоплено 8 тис. 559 учнів. Київська Обласна Рада

спортивного товариства «Трудові резерви» організувала проведення міських та обласних спортивно-масових заходів та спартакіад.

Відвідувачі музею із захопленням оглядають виставлені в експозиціях символи і емблеми «ДСТ Трудові резерви», кубки переможців спортивних змагань, значки, медалі, грамоти і дипломи, фотографії кращих спортсменів.

Експозиції музею

Експозиції музею

Цибуленко В.С.

Діяльність обласної організації ДСТ «Трудові резерви» розвивалася у двох напрямках: організація масового фізкультурно-спортивного руху у м. Києві та області та підготовка висококласних спортсменів, які б захищали честь України на світовій спортивній арені. Гордістю ДСТ «Трудові резерви» були: випускник ПТУ-17, олімпійський чемпіон з кидання списа Віктор Цибуленко, випускник ПТУ-5, чемпіон Європи серед юнаків з бігу Микола Бакланов, випускник ПТУ-3, чемпіон СРСР з дзюдо Тишнадзе Бакир, випускник ПТУ-5, чемпіон світу з греблі Анатолій Шинкаренко, випускниця ПТУ-5, чемпіонка УС «Трудові резерви» з плавання, Тамара Дубинська.

У 50-60-х рр. заняття фізичною культурою і спортом були масовим явищем серед учнів професійно-технічної освіти, а спорт – ідеологією держави. У цей період в «ДСТ Трудові резерви» було підготовлено 329 майстрів спорту СРСР та 37 майстрів спорту міжнародного класу.

У 1956 році спільними зусиллями учнів і працівників профтехучилищ м. Києва поблизу с. Рудики Обухівському р-ну в чудовому місці на березі р. Козинки була облаштована спортивно-оздоровча база «Юність» для відпочинку учнів профтехучилищ м. Києва та Київщини. Для будівництва спортивно-оздоровчої бази держава виділила 5,9 га землі та необхідні бюджетні асигнування, а всі будівельно-монтажні, оздоблювальні роботи та упорядкування території виконувалися учнями та педагогічними працівниками професійних училищ. З перших днів діяльності спортивна база стала місцем тренувань спортсменів команд «ДСТ Трудові резерви». На цій спортивно-оздоровчій базі щорічно відпочивали тисячі учнів профтехучилищ. Постійно проводилися спортивні

змагання з різних видів спорту, організовувалися туристичні поїздки по Дніпру на байдарках та на теплоході спортивного товариства «Трудові резерви».

За роки діяльності (1956-1997рр.) спортивно-оздоровчої бази «Юність» було оздоровлено понад 40 тис. неповнолітніх учнів профтехучилищ м. Києва та Київської області.

Кращими колективами з фізичної культури і спорту були учнівські команди ПТУ-1, ПТУ-5, ПТУ-17, ПТУ-21, ПТУ-29, ТУ №№ 3, 8, 9, 16. У кожному навчальному закладі працювало 5-11 спортивних гуртків і секцій з найбільш популярних серед молоді видів спорту, у яких безкоштовно займалися тисячі юнаків і дівчат.

Початок корінних перетворень і оновлення системи трудових резервів започаткував у 1958 році Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життя і про подальший розвиток народної освіти СРСР», згідно із яким були створені міські і сільські професійно-технічні училища та введені нові навчальні плани і програми. На Київщині були створені навчальні заклади професійно-технічної освіти в с. Котюжанка, у м. Переяслав-Хмельницькому (ПТУ-22), у м. Б. Церква (ТУ-4, ПТУ-12), Березанське ПТУ-25, Бородянське ПТУ-26, Володарське ПТУ-27.

Випускники сільських професійно-технічних училищ Київщини зробили вагомий внесок у справу освоєння цілинних та перелогових земель Казахстану. Протягом 1954-1969р. Київське обласне управління трудових резервів направило на цілину 8 тис. 168 випускників профтехучилищ.

Скульптура учня
Ремісничого училища
в експозиції музею

У 1948-1949рр. учні РУ та шкіл ФЗН м. Києва на заклик ЦК ЛКСМУ брали активну участь в осушенні заплави р. Ірпінь у Вишгородському р-ні. За дострокове виконання визначених Урядом завдань учні ХРУ №17. Ступак Олександр, Шуц Георгій, Косянчук Леонід, Розлученко Олексій були відзначені почесними грамотами ЦК ЛКСМУ, а комсомольська організація училища нагороджена Перехідним Червоним прапором ЦК ЛКСМУ.

Після завершення робіт осушення Ірпінської заплави, учні гр. №2 ХРУ №17 під керівництвом майстра виробничого навчання Абрамова Г.М. виготовили з дерева три декоративні тарілки «Осушення Ірпінської заплави», які передали до музею-кімнати М.С. Хрущова у м. Києві.

З 1947 по 1959 рік у м. Києві були відкриті нові навчальні заклади трудових резервів.

- школа ФЗН №41 (ПТУ-25) – 1947р.;
- Київська профтехшкола взуттєвників (ПТУ-12);
- Школа ФЗН №30 (ПТУ-29);
- школа ФЗН на базі Дарницького шовкового к-ту (ПТУ-34) – 1949р.;
- професійно-технічне училище №45 – 1959р.;
- професійно-технічне училище №46 сфери побутового обслуговування – 1959р.

У 1958 році був прийнятий Закон про реорганізацію системи трудових резервів у професійно-технічні навчальні заклади.

Закон визначав шляхи реорганізації системи трудових резервів у Державну систему професійно-технічної освіти. У 1961-1963рр. школи ФЗН, ремісничі, залізничні і будівельні училища реорганізовувалися в міські професійно-технічні училища з терміном навчання від одного до трьох років, а училища механізації сільського господарства в сільські професійно-технічні училища з терміном навчання один-два роки.

У квітні 1969 року була прийнята Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи із подальшого покращення підготовки кваліфікованих робітників в навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

Постанова визначала необхідність поступової перебудови діючих училищ в навчальні заклади профтехосвіти з 3-4-х річним терміном підготовки робітничих кадрів з повною середньою освітою.

Першим профтехучилищем, яке надавало учням середню освіту, стало Катюжанське ПТУ №21 на Київщині. У 1974 році у м. Києві та області було вже 25 профтехучилищ, в яких разом з професіями учні здобували повну середню освіту. Наприкінці 1974 року в Київському обласному управлінні профтехосвіти працювало 53 навчальні заклади, в яких навчалося 32 тис. 432 учні. 22 вересня 1975 року для більш ефективного і досконалого керівництва навчальними закладами професійно-технічної освіти Київське обласне управління профтехосвіти було реорганізоване і утворено два управління: Київське міське управління профтехосвіти, до якого ввійшли всі профтехучилища міста, та Київське обласне управління профтехосвіти, до якого ввійшли всі профтехучилища області.

Першим керівником Київського міського управління професійно-технічної освіти був призначений випускник професійно-технічного залізничного училища №17 Василь Миронович Тодосієнко, а керівником обласного управління профтехосвіти став ветеран профтехосвіти Петро Трохимович Лукашенко.

У 70-80-х роках професійно-технічна освіта України і м. Києва набула найвищого розвитку та піднесення. Положення і вимоги партійно-урядових документів з питань розвитку професійно-технічної освіти в той період були спрямовані на розв'язання всіх проблем життя і діяльності державної системи професійно-технічної освіти. Нові навчальні плани і програми середніх профтехучилищ були спрямовані на розвиток технічного мислення учнів, їх здібностей та інтересів, підвищення загальноосвітнього рівня.

Педагогічні та громадські організації професійно-технічних училищ значну увагу приділяли патріотичному на інтернаціональному вихованню молоді. У 70-х роках за ініціативою ЦКЛКСМ та комітетів ветеранів Вітчизняної війни була започаткована військово-спортивна гра «Орлятко», у якій брали участь сотні тисяч юнаків і дівчат. Гра «Орлятко» була комплексом заходів військово-патріотичного, спортивного та прикладного характеру і сприяла закріпленню знань і вмінь учнів професійно-технічних училищ з військово-технічної та фізичної підготовки. Це була школа громадянства, мужності, стійкості і патріотизму, вона сприяла збереженню трудових і військових традицій нашого народу та виховувала у молоді дух чесного ставлення до виконання громадянського обов'язку перед Батьківщиною.

У навчальних закладах працювали учнівські об'єднання і клуби, які проводили значну пошукову роботу з вивчення історії Великої Вітчизняної війни та історії професійно-технічної освіти. Учнями профтехучилищ м. Києва в 70-80-х роках було відшукано сотні могил невідомих солдатів періоду війни та встановлено їхні імена. Учні пошукових загонів доглядали за безіменними могилами борців за свободу і незалежність нашої держави, надавали необхідну допомогу ветеранам війни.

Експозиція музею

В експозиціях музею зберігаються кубки, медалі та призи команд училищ, які ставали переможцями військово-спортивних змагань. Почесні грамоти, дипломи підписували відомі воєначальники і Герої Радянського Союзу: І. Баграмян, П. Батов, О. Мересьєв, С. Ковпак, О. Федоров, космонавти Г. Береговий та П. Попович.

На 1 жовтня 1975 року у м. Києві працювало 29 середніх професійно-технічних училищ з контингентом 14 тис. 70 учнів.

Народне господарство великої держави потребувало не лише збільшення робітничих кадрів для галузевих підприємств, але й підвищення вимог до якісної професійної підготовки висококваліфікованих фахівців. Уперше за всю багаторічну діяльність професійно-технічної освіти у 70-80-х роках відбувався

бурхливий розвиток і оновлення навчально-матеріальної бази професійно-технічної освіти держави, у тому числі м. Києва.

В експозиціях музею представлені документи і фотографії про відкриття нових профтехучилищ, будівництво навчальних комплексів та реконструкцію і розширення діючих професійно-технічних училищ.

У 70-80-х роках у місті Києві були збудовані і передані в експлуатацію 18 нових навчальних комплексів ПТУ-3, ПТУ-2, ПТУ-8, ПТУ-11, ПТУ-4, ПТУ-19, ПТУ-20, ПТУ-13, ПТУ-28, ПТУ-38, ПТУ-34, ПТУ-35, ПТУ-36, ПТУ-40, ПТУ-45, ПТУ-37, ПТУ-49, ПТУ-37.

Проведено реконструкцію і розширення ПТУ-12, ПТУ-16, ПТУ-21, ПТУ-24, ПТУ-25, ПТУ-26, ПТУ-29, ПТУ-43, а також спортивної бази ДСГ «Трудові резерви» та спортивно-оздоровчого табору «Юність» в Конча-Заспі. Будівництво і реконструкція навчально-матеріальної бази профтехучилищ здійснювалися за рахунок бюджетних асигнувань та коштів базових підприємств. До будівництва навчальних закладів профтехосвіти активно залучалися учні і працівники профтехучилищ. Про життя і діяльність професійно-технічних училищ у 70-80-х роках постійно подавали інформацію всі періодичні та комсомольські газети і журнали, які виходили в Україні (окремі публікації і статті в засобах масової інформації від 1970-го по 1989-й роки представлені в експозиціях музею).

Експонат технічної творчості,
виконаний учнями ПТУ-4

Макет-діорама «Річковий вокзал на
Подолі», виконана учнями ПТУ-24

Макет Золотих Воріт

Учень ПТУ-21
Романов К.Ю.
виконує альф-
рейні роботи у
Михайлівському
соборі м. Києва

Наприкінці 80-х років у 52-х профтехучилищах м. Києва навчалось понад 53 тис. молодих кваліфікованих робітників. Всі учні знаходилися на повному державному забезпеченні яке включало: 3-разове харчування, одяг, взуття, безкоштовні гуртожитки, культурно-соціальне забезпечення. Держава створювала необхідні умови для розвитку професійно-технічної освіти. Міністерства і базові підприємства безкоштовно передавали навчальним закладам для професійної підготовки учнів в навчальних майстернях і лабораторіях матеріали, верстаки, механізми, прилади та інструменти, а також направляли кращих виробничників на роботу в профтехучилища майстрами виробничого навчання та викладачами спеціальних предметів. В експозиціях музею представлені макети технічної творчості ПТУ №№ 4, 7, 21, 11, 16, що в ті роки набувала широкого розвитку.

Наприкінці 70-х років на виставках досягнень народного господарства в Москві і Києві були створені павільйони «Професійно-технічна освіта», у яких щорічно виставлялися зразки технічної творчості учнів профтехучилищ та продукція, яка виготовлялася учнями в навчальних майстернях.

Постійними учасниками виставок були колективи ПТУ №№ 1, 4, 7, 16, 21, 11, 24, ТУ-13. Десятки учнів були нагороджені медалями «Юний учасник ВДНГ СРСР», а педколективи ПТУ №№ 14, 7, 11, 21 Дипломами та Почесними Грамотами, які представлені в експозиціях.

Золотою, срібною та бронзовою медалями ВДНГ СРСР був нагороджений викладач МПТУ №4 А.О. Слободенюк та директор цього ж училища Б.С. Мельник.

Експонати технічної творчості МПТУ №1 (директор на той час - І.А. Лещенко., заслужений працівник профтехосвіти СРСР) неодноразово демонструвалися на вітчизняних та зарубіжних виставках: у Німеччині, на Кубі, в Угорщині та Бірмі. Учні цього училища були лауреатами 120 дипломів та пам'ятних медалей ВДНГ України та Радянського Союзу.

Учні будівельних профтехучилищ №№ 5, 16, 21, 24, 25, 20, 27, 29 брали активну участь у спорудженні унікальних споруд у м. Києві: павільйонів ВДНХ, палацу Спорту, палацу «Україна», реконструкції Театру опери і балету ім. Т. Шевченка, Центрального стадіону, будівництві нових житлових масивів «Русанівський», «Троещина», «Березняки», «Оболонь», «Теремки», «Харківський», «Позняки», будували інститути, школи, лікарні, кінотеатри та бібліотеки.

У 1986 році учні та майстри виробничого навчання споруджували житлові будинки у м. Ржищеві та Київській обл. для потерпілих від аварії на ЧАЕС.

В експозиції 70-х-80-х рр. представлені 19 портретів випускників профтехучилищ післявоєнних років, які за трудові подвиги були удостоєні найвищої нагороди держави – звання Героя Соціалістичної Праці, серед них:

1. Ануфрієва Ольга Сергіївна – випускниця ПТУ-12;
2. Бодашевський Михайло Степанович – випускник ПТУ-32;
3. Бондарев Віктор Васильович – випускник ТУ-11;
4. Бублій Михайло Миколайович – випускник школа ФЗН-8 (ПТУ-27);
5. Волковинська Параска Григорівна – випускниця ПТУ-34;
6. Заболотній Василь Макарович – випускник ПТУ-21;
7. Жук Петро Павлович – випускник ПТУ-32;
8. Кобал Василь Тимофійович – випускник ФЗН-4 (ПТУ-6);
9. Куц Феофан Дмитрович – випускник РУ-36 (ПТУ-7);
10. Кондратьєва Любов Кіндратіївна – випускниця ПТУ-34;
11. Крутліч Геннадій Михайлович – випускник школа ФЗН (ПТУ-1);
12. Куций Юрій Михайлович – випускник спец РУ-2 (ПТУ-32);

13. Куценко Василь Мусійович – випускник спец РУ-11 (ПТУ-16);
14. Молодченко Микола Романович – випускник школа ФЗН-13 (ПТУ-10);
15. Мірошниченко Євгенія Семенівна – випускниця РУ-6 (ПТУ-39), Герой України;
16. Забродський Юрій Євгенович – випускник РУ-14 (ПТУ-4), Герой країни;
17. Скибіцький Олександр Тимофійович – випускник ПТУ-5 м. Біла Церква;
18. Ситніков Іларіон Прокопович – випускник ПТУ-17;
19. Щербина Віктор Петрович – випускник ПТУ-32.

За значні досягнення у підготовці молодих кваліфікованих робітників та багаторічну, плідну працю нагородження знаком «Відмінник державних трудових резервів» та почесним званням «Заслужений працівник профтехосвіти СРСР» були удостоєні 32 інженерно-педагогічних працівники, багато співробітників ПТУ були відзначені високими державними нагородами.

Знаки «За відмінне навчання»

40-50-ті роки

80-ті роки

До експозиції музею входять художні картини, виконані учнями, випускниками ПТУ та працівниками профтехучилищ, які відображають навчання, виробничу практику та інші сторони життя і діяльності учнів ПТУ.

У 1985 році політичне керівництво СРСР взяло курс на «перебудову» радянського суспільства та оновлення змісту освіти. Це був курс на безперервну освіту - єдність усіх ланок виховання та освіти.

Засіб досягнення такої єдності ідеологи «перебудови» вбачали у створенні єдиного державного органу управління системою освіти. З цією метою у 1988 році на липневому Пленумі ЦК КПРС було ухвалено рішення про інтеграцію (об'єднання) системи професійно-технічної і народної освіти. Але ця інтеграція була зведена лише до об'єднання органів управління, а професійно-технічна освіта в подальші роки зберегла традиційний комплекс системотворчих ознак.

У діяльності профтехосвіти з'явився ряд негативних тенденцій, які гальмували її розвиток, оновлення та адаптацію до нових соціально-економічних умов. Після десятиріч бурхливого розвитку система професійно-технічної освіти стала набувати ознак другорядності у порівнянні з іншими підсистемами освіти, фінансувалася по залишковому принципу розподілу капітальних вкладень і матеріальних ресурсів. З 1986 року в м. Києві вже не будувалися нові комплекси,

не проводилися реконструкція та розширення діючих ПТУ. Не виділялися бюджетні асигнування на оновлення навчально-матеріальної бази професійної підготовки. Це був початок занепаду професійно-технічної освіти, її розходження з потребами виробництва. Унаслідок непродуманих експериментів та непослідовних дій уряду в кінці 80-х років система професійної освіти все більше втрачала відповідність новим реаліям політичного, економічного та соціального життя, почала втрачати багаторічні традиції професійного навчання та виховання молоді.

Експозиція музею

Завершує екскурс в історію професійно-технічної освіти експозиція «Становище професійно-технічної освіти м. Києва в роки незалежності України»

Після розпаду Радянського Союзу і проголошення незалежності наша держава стала на шлях створення національної системи професійно-технічної освіти, яка на той час знаходилася у стані глибокої кризи. Кризу професійно-технічної освіти поглибили соціально-економічна ситуація в Україні та відсутність єдиної державної політики щодо професійної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. Тодішня влада неодноразово робила спроби знівелювати діючу державну систему профтехосвіти, практично позбавляла навчальні заклади економічної підтримки. За відсутності бюджетних асигнувань на професійне навчання учнів та на оновлення навчально-матеріальної бази профтехучилищ навчальні заклади занепадали: майже не виділялися кошти на харчування учнів, соціальний захист дітей-сиріт та дітей із соціально знедолених родин, комунальне утримання навчальних закладів. Заробітна плата працівників навчальних закладів та стипендія учням не виплачувалися місяцями. Кадрові працівники навчальних закладів залишали роботу. Більшість базових підприємств знаходилися в стані економічної кризи і були неспроможні надавати необхідну матеріальну допомогу навчальним закладам професійно-технічної освіти. Навчально-матеріальна база профтехучилищ поступово занепадала і ставала об'єктом зазіхань різних новостворених структур і нових власників. Під державними гаслами «оптимізації і реструктуризації мережі профтехучилищ» розпочалася руйнація навчальних закладів профтехосвіти м. Києва.

З 1992 року у м. Києві були закриті і ліквідовані: ПТУ-5, ПТУ-10, ПТУ-13, ПТУ-14, ПТУ-15, ПТУ-20, ПТУ-22, ПТУ-23, ПТУ-24, ПТУ-30, ПТУ-31, ПТУ-35, ПТУ-36, ПТУ-41, ПТУ-42, ПТУ-44, ПТУ-47, ПТУ-48, ПТУ-50.

У 1997 році був ліквідований спортивно-оздоровчий табір «Юність», а його земля і майно практично за безцінь були приватизовані «новими» можновладцями. Практично повна бездіяльність влади призвела до того, що в період глибокої

економічної кризи навчальні заклади профтехосвіти залишилися зі своїми бідами і проблемами наодинці. У колективах учнів і працівників профтехосвіти зростали протестні тенденції та дух консолідації зусиль щодо порятунку й відродження системи профтехосвіти в державі.

25 квітня 1995 року на I Установчій Всеукраїнській конференції працівників профтехосвіти, яка проходила в актовій залі ПТУ-40, було створено Всеукраїнську Асоціацію працівників професійно-технічної освіти, до якої увійшли представники всіх регіонів України. У кінці квітня цього ж року у м. Києві було створено Міську асоціацію працівників профтехосвіти.

Основною метою цієї громадської організації було об'єднання зусиль всіх працівників і учнів навчальних закладів профтехосвіти для соціально-правового і економічного захисту учнів і працівників навчальних закладів та сприяння збереженню, розвитку та оновленню державної системи професійної підготовки робітничих кадрів. Лише завдяки активній позиції ВАПП та її Президента, народного депутата України С.М. Ніколаєнка, вдалося відстояти та врятувати від руйнації ПТУ-25, ПТУ-26, ПТУ-43, спортивний комплекс ПТУ-29 та Будинок культури профтехосвіти м. Києва, ПТУ-18 та ПТУ-32

В експозиції представлені нормативні документи, оригінали газети «Вісник профтехосвіти», заснованої в 1997 році, фотографії перших керівників ВАПП та акцій протестів працівників ПТО біля Верховної Ради України, Будинку Уряду та Київської міської державної адміністрації. Уперше за свою багаторічну історію профтехосвіта Києва з 1991 року розпочала боротьбу із владою. Форми цієї боротьби були різноманітні: колективні звернення до Президента України, Уряду держави, Київської міської держадміністрації, масові акції протесту, участь у підготовці державних законодавчих нормативних документів з питань професійно-технічної освіти. Першою спробою реформування державної системи профтехосвіти був Указ Президента України від 8 травня 1996 року «Основні напрямки реформування професійно-технічної освіти», але основні положення цього документа практично не виконувалися, тому що не було чіткої національної концепції розвитку профтехучилищ.

Перед працівниками професійно-технічної освіти стояли чітке завдання визначити, як перебороти відрив діяльності профтехучилищ від потреб суспільства, як повніше вивчати і прогнозувати зміни на ринку праці, як налагоджувати співробітництво профучилищ з акціонерними та приватними підприємствами, визначати економічні пріоритети і відповідні напрямки у ступеневій професійній підготовці кваліфікованих робітничих кадрів майбутнього.

Досвіду цього професійно-технічна освіта не мала. Тому в Україні назривала необхідність ознайомлення із західноєвропейською моделлю професійної підготовки робітничих кадрів для підприємства. Це дуже добре усвідомлювала тодішній начальник Київського міського управління професійно-технічної освіти Л.В. Обмінська, яка започаткувала та здійснила значний особистий внесок у становлення, розвиток і розширення двосторонніх зв'язків та обміну досвідом між профтехучилищами м. Києва та профтехшколами м. Мюнхена (ФРН).

До цієї роботи були залучені педагогічні колективи ПТУ-3, ПТУ-21, ПТУ-40, а через декілька років і ПТУ-26 та ПТУ-2.

У 1997-1998 роках фінансово-економічне становище професійно-технічних училищ м. Києва було надзвичайно складним, але в ім'я майбутнього і з допомогою німецьких колег обмін досвідом між педпрацівниками і учнями продовжувався. За 10 років між навчальними закладами м. Києва та м. Мюнхена в обміні досвідом

взяло участь понад 100 учнів та педагогічних працівників профтехучилищ м. Києва. Керівники професійних шкіл м. Мюнхена зі щирим розумінням ставилися до проблем ПТУ м. Києва. З їхньої ініціативи для ПТУ №№ 3, 21, 40 безкоштовно було передано для використання в навчальному процесі комп'ютери, іншу оргтехніку, методичну літературу, посібники, відеофільми. Для музею ПТУ-21 був переданий відеомагнітофон, який і сьогодні працює в Музеї історії ПТО.

Всеукраїнська Асоціація працівників професійно-технічної освіти та її перший президент, народний депутат України Николаєнко С.М. активно працювали над підготовкою проекту Закону України «Про професійно-технічну освіту», який було прийнято Верховною Радою України і затверджений Президентом України 10 лютого 1998 року.

Закон визначав правові, організаційні та фінансові засоби функціонування і розвитку національної системи професійно-технічної освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості і забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітничих кадрах.

Після прийняття закону було розроблено ряд державних нормативно-правових документів, які унормовували життя і діяльність навчальних закладів професійно-технічної освіти та урегульовували суспільні відносини в галузі професійно-технічної освіти. Після прийняття закону Всеукраїнська асоціація працівників профтехосвіти розгорнула роботу щодо його виконання та недопущення подальшої руйнації профтехучилищ.

У квітні 1998 року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України №481 «Про затвердження комплексних заходів щодо формування ступеневої професійно-технічної освіти, спеціалізації та перепрофілювання навчальних закладів профтехосвіти».

В експозиції музею представлені документи Міністерства освіти і науки України, згідно з якими у м. Києві всі професійно-технічні училища були перепрофільовані в навчальні заклади двох типів – професійні ліцеї та вищі професійно-технічні училища.

Отримали статуси професійного ліцею: ПТУ-1, ПТУ-4, ПТУ-7, ПТУ-9, ПТУ-11, ПТУ-18, ПТУ-19, ПТУ-27, ПТУ-28, ПТУ-38, ПТУ-49.

Статус вищого професійного училища отримали: ПТУ-2, ПТУ-6, ПТУ-8, ПТУ-12, ПТУ-16, ПТУ-17, ПТУ-21, ПТУ-25, ПТУ-26, ПТУ-29, ПТУ-33, ПТУ-34, ПТУ-39, ПТУ-43, ПТУ-45, ПТУ-46, ПТУ-40.

ПТУ-20 було перепрофільоване в Міжрегіональний Центр професійної перепідготовки військовослужбовців, звільнених у запас, ПТУ-37 – у Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти Академії педагогічних наук України.

Економічна криза змушувала навчальні заклади профтехосвіти виживати та працювати в екстремальних умовах, залучати внутрішні можливості для розв'язання багатьох проблем, упроваджувати нові методи навчання, шукати нові шляхи подальшого розвитку, переходити на професійну підготовку і перепідготовку фахівців за професіями, які в умовах ринкової економіки користуються попитом, упроваджувати нові професії з ремонту побутової техніки, аудіо- та відеоапаратури, оптики, комп'ютерних технологій. Щорічно проводилися міські ярмарки продажу продукції, виготовленої в навчальних майстернях учнями та майстрами виробничого навчання.

Іntenсивно здійснювався перехід до інтегрованих професій та ступеневої підготовки кадрів.

У навчальних закладах ВПУ-2, ВПУ-3, ВПУ-26, ВПУ зв'язку, які першими у м. Києві перейшли на ступеневу професійну підготовку кадрів, створювалися необхідні умови для того, щоб учні на 4-му курсі здобували кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста.

У жовтні 1999 року на базі ПТУ-43 було відкрито постійно діючий салон-виставку учнівських виробів. Головними завданнями цього комплексу були:

- пропаганда професій та виробів учнів ПТУ, організація та проведення профорієнтаційних виставок, конкурсів, семінарів, зустрічей тощо.
- організація та проведення виробничого навчання в навчальній перукарні та кафе-барі.

Експозиція солону-виставки змінюється щомісячно згідно встановленого графіку для всіх навчальних закладів м. Києва. В інформаційному центрі салону зібрана інформація про всі профтехучилища м. Києва.

Суттєвою методичною допомогою навчальним закладам профтехосвіти став науково-методичний журнал «Професійно-технічна освіта», заснований у 1997 році.

До 60-річчя створення державної системи професійно-технічної освіти групою працівників м. Києва у складі Є.П. Самсонової, В.М. Михальчука, О.К. Лаппи був підготовлений і випущений довідник-фотоальбом «Професійно-технічна освіта м. Києва».

Значне місце в експозиціях музею займає розділ, який розповідає про 65-річну історію і розвиток Київського вищого професійного училища будівництва і автотранспорту, яке пройшло шлях від ремісничого училища в 1945 році до вищого навчального закладу у 2003 році.

Оглядаючи експонати, документи і фотографії з історії цього навчального закладу відвідувачі мають можливість прослідкувати процес становлення і розвитку у 40-х-90-х роках одного з навчальних закладів профтехосвіти нашого міста.

«Практика на будівництві»
худ. В. Кириленко, 1981р.

«Бригада Валерія Лифара»
худ. Ю. Ятченко, 1985р.

«Реставрація будинку на Подолі»
худ. П. Вишняк, 2008р.

«На виробничому
навчанні в майстернях»
худ. А. Чулагін, 1981р.

Увагу відвідувачів привертає діорама «Річковий вокзал на Подолі», яка була виготовлена учнями ПТУ-21 під керівництвом випускника 1949 року ХРУ №17. Хлопенка В.С. Відвідувачі музею мають можливість ознайомитися з роботами чеканками, ковками, та інкрустаціями які виконувалися учнями-учасниками гуртків технічної творчості.

Нагородний Знак
«За вагомий внесок у розвиток
професійно-технічної освіти»

Огляд експозицій учнями, педпрацівниками та ветеранами

Директори професійно-технічних
навчальних закладів м. Києва

Ветерани профтехосвіти

Делегація працівників
профтехосвіти Росії

Ветерани Великої Вітчизняної війни

Учні Міжрегіонального вищого професійного
училища зв'язку м. Києва

Сьогодні до системи професійно-технічної освіти м. Києва входять 32 навчальних заклади, у тому числі:

- 16 вищих професійних училищ;
- 11 професійних ліцеїв;
- 4 центри професійно-технічної освіти.

У навчальних закладах професійно-технічної освіти навчається понад 18 тис. учнів за 100-ма професій. Щорічно професійно-технічні училища здійснюють підготовку і направляють на підприємства і в організації м. Києва понад 8 тис. молодих кваліфікованих робітників.

У 2009 році за вагомий внесок у справу духовного відродження і національно-патріотичного виховання молоді Музей історії професійно-технічної освіти м. Києва відзначено Дипломом Першого всеукраїнського конкурсу громадських музеїв.

До 70-річчя створення державної системи професійно-технічної освіти в музеї запланована і проводиться науково-дослідницька та експозиційна робота.

Запрошуємо Вас до нашого музею за адресою: 03040 м. Київ, Голосіївський район, вул. А. Бубнова, 4, Київське вище професійне училище будівництва і автотранспорту.

Телефон музею: 257-40-42

Путівник до музею підготували:

Головний редактор -
Керівник музею
Михальчук В.М.

Рецензент
Бржестовська Л.О.